

Behandling av förändringar i munslemhinnan utvärderas

SAMMANFATTAT Orsaken till förändringar i munslemhinnan är ofta okänd. Förändringarna medför i många fall betydande besvär. Ett flertal behandlingsmetoder har därför utvecklats och evaluerats – behandlingar som syftar till att reducera eller eliminera symtom. Några av de undersökta metoderna är kryokirurgi, lingvalplatta i underkäken och behandling med salicylsyresprit.

Godkänd för publicering 21 december 2008

Tony Axéll
E-post: Tony.Axell@lthalland.se
Tony.Axell@telia.com
Ann Ljungman

Till specialisttandvården remitteras i betydande omfattning patienter med munslemhinneförändringar förknippade med subjektiva symtom och som på ett påtagligt sätt påverkar patienternas vardag [1]. För flertalet av dessa förändringar är orsaken okänd, vilket gör kausalbehandling omöjlig. I stället har behandlingsmetoder utarbetats med syfte att reducera eller eliminera subjektiva symtom, metoder vars effekt evaluerats [1].

Här redogörs för behandling av symtom relaterade till lichen planus, tung- och munsveda och lingua geografica.

Lichenförändringar avlägsnas med kryokirurgi

Lichen planus medför förändringar som är prevalenta och för vilka det föreligger en rad etablerade åtgärder som vanligen leder till symtomfrihet. Ibland kvarstår dock förändringar som är förknippade med objektiva och/eller subjektiva

symtom som inte helt elimineras trots långvarig lokal steroidbehandling. Alternativ som då kan tillgripas är avlägsnande av lichenförändringen. Detta kan genomföras kirurgiskt. Ett tillvägagångssätt som prövats och evaluerats av oss är kryokirurgi. Vi evaluerade 33 patienter med buckal lichen som behandlats med ett slutet kryosystem. Efter en observationsperiod av 3–11 månader, medelvärde 6,9 månader, hade förändringarna, värderade med hjälp av en visuell analog skala (VAS, där 0 mm innebär utläkning och 100 mm oförändrad klinisk bild eller försämring), reducerats från i genomsnitt 32 till 10 mm (medianvärden från 27 till 3 mm) (figur 1, 2).

Lingvalplatta mot tung- och munsveda

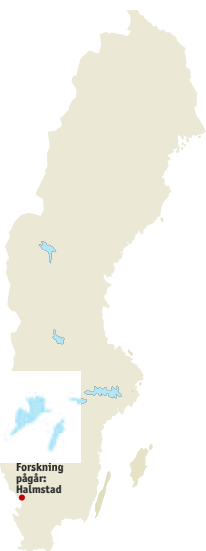
Tung- och munsveda har ofta förknippats med burning mouth syndrome [3]. Kriterierna för detta syndrom exkluderar tillstånd där objektiva förändringar registreras. Ett stort antal patientfall tycks vara förknippade med rodnad på tungspetsen och tungimpressioner. Dessa fall synes också var klart mer prevalenta än där dylika förändringar inte föreligger. Oftast föreligger också en påtaglig palpationsömheter i tuggmuskulaturen, vilket kan tyda på tunghyperaktivitet. Försök har tidigare gjorts att behandla liknande symtom med bettskena [4]. Vi har prövat en alternativ behandling med en lingvalplatta i underkäken (figur 3), som syftar till att omdirigera tungans aktivitetsmönster. Plattans konstruktion tillåter att den kan bäras dygnet runt. 53 patienter med tung- och/eller munsveda har behandlats med lingvalplattan. På frågan om plat-

Figur 1. Status före kryokirurgi.

Figur 2. Status efter kryokirurgi.

Forskning
pågår
Halmstad

tan avhjälpst symtomen var median-VAS-värdet 64 mm och tredje kvartilvärdet (25 procent) 77 mm. Tredje kvartilgränsen på frågan om plattan positivt påverkat patienternas »dagliga liv« var 81 mm på en VAS [5].

Behandling av lingua geografica med salicylsyresprit

Lingua geografica är en prevalent förändring som normalt inte ger upphov till några besvär. Ibland kan dock påtagliga sådana föreligga, dels spontant, dels i samband med födointag. Det föreligger ingen allmänt erkänd behandling. Den nästan enda redovisade symtomlindrande behandlingen utgörs av lokal applicering av salicylsyresprit [6]. En utvärdering har gjorts av 22 patienter som fått behandling med salicylsyresprit för att lindra symtom relaterade till lingua geografica. Behandlingsresultatet, bedömt enligt VAS, var i medeltal 57 mm. Fyra patienter deklarerade total symtomfrihet (VAS=100 mm), ytterligare tre ett VAS-värde på 80 mm och däröver samt ytterligare tre ett VAS-värde på 70 mm. Med tanke på att någon alternativ behandling veterligt inte föreligger bedöms resultatet som acceptabelt.

Figur 4. Lingua geografica som medfört årslånga påtagliga subjektiva symtom.

Figur 3. Lingvalplatta på plats.

Figur 5. Reducerade kliniska förändringar och symtomfrihet efter lokalbehandling med salicylsyresprit.

REFERENSER

1. Axéll T, Isaksson S. Evaluering av oralmedicinsk behandling. Tandläkare och patienter överens om behandlingsresultatet. Tandläkartidningen 2006; 98: 54–8.
2. Loitz GA, O'Leary JP. Erosive lichen planus of the tongue treated by cryosurgery. J Oral Maxillofac Surg 1986; 44: 580–2.
3. van der Waal I. Burning mouth. Ned Tijdschr Geneesk 2005; 149: 1091–5.
4. Al-Ani MZ, Davies SJ, Gray RJ, Sloan P, Glennly AM. Stabilisation splint therapy for temporomandibular pain dysfunction syndrome. Cochrane Database Syst Rev 2004; 1: CD002778.
5. Henricsson V, Axéll T: Palliative treatment of geographic tongue. Swed Dent J 1980; 4: 129–34.

Odontologisk vetenskap
fritt på nätet

www.tandlakartidningen.se

100 år

TANDLÄKAR
TIDNINGEN